

ירושלים, כ"ז תמוז, תשע"ח
10 יולי, 2017

לכבוד

ח"כ איילת שקד
שרת המשפטים

הנדון: עדכון שנתי אודות מנגנון הפיקוח והבקרה על חקירות חשודים בעבירות ביטחון

על פי סעיף 17(ב) בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002

בשנת 2018 החל לפעול במשרד המשפטים מנגנון פיקוח ובקרה אקראיים על חקירות חשודים בעבירות ביטחון (להלן "מנגנון פיקוח ובקרה"), עליו ממונה הח"מ. על פי הוראות סעיף 17 (ב) לחוק וחקירת חשודים, שר המשפטים והשר לביטחון פנים ידווחו לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת בתחילת חודש יולי מידי שנה על יישום הוראות סעיף זה. להלן יפורטו הליך הקמת מנגנון הפיקוח והבקרה ואופן הפעלתו.

רקע

1. חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן: "חוק חקירת חשודים") קובע בסעיף 17 כי החובה לתעד חקירה של חשוד בתיעוד חזותי או בתיעוד קולי לא תחול על חקירת חשוד בעבירת ביטחון. חוק חקירת חשודים אינו חל על חקירות שמבוצעות בידי חוקרי שב"כ. הפטור בסעיף 17 לחוק חקירת חשודים חל אפוא על חקירות המשטרה בעבירות ביטחון. סעיף 17 נחקק כהוראת שעה שהוארכה מעת לעת ולאחרונה, ביום 22.12.2016, תוקן הסעיף והפך להוראת פטור קבועה.

2. בחודש פברואר 2013 פורסם חלק ב' של דוח הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (להלן-דוח טירקל), אשר המליץ לקבוע כי חקירות של שירות הביטחון הכללי יתועדו בתיעוד חזותי. צוות בראשות ד"ר יוסף צ'חנובר, אשר מינתה הממשלה לבחינה ויישום של המסקנות וההמלצות שבדוח טירקל (להלן- צוות צ'חנובר), בחן לעומק במסגרת דיוניו גם את הנושא של תיעוד חזותי של חקירות שירות הביטחון הכללי. בפני הצוות הוצגו הקשיים הנוגעים לתיעוד זה והם נדונו על ידו. בחודש ספטמבר 2015 הגיש צוות צ'חנובר לממשלה דוח ובו סקר את ההמלצות המנויות בדוח ועדת טירקל, לרבות המלצות הנוגעות לתיעוד חזותי של חקירות שירות הביטחון הכללי.

3. במסגרת המלצה מספר 15 המליץ צוות צ'חנובר כי על מנת שלא לפגוע פגיעה ממשית באיכות החקירה וביכולת לחקור עבירות ביטחוניות, ובכך לפגוע ביכולת הסיכול של איומי טרור, חובת התיעוד לא תחול על חקירה של חשוד בעבירות ביטחון. כחלופה לתיעוד חזותי מלא הוצע כי יותקנו מצלמות בכל חדרי החקירות של השב"כ, והן ישדרו בקביעות ובמעגל סגור את המתרחש בחדר החקירה "בזמן-אמת" לחדר בקרה. חדר זה יהיה ממוקם באחד ממתקני השב"כ שאין בו מתקן חקירות. חדר הבקרה יהיה נגיש וזמין לגורם מפקח מטעם משרד המשפטים בכל עת וללא התראה מוקדמת, ויאפשר צפייה בנעשה בכל אחד מחדרי החקירות שבהם מתנהלת חקירה באותו הזמן. לחוקרים לא תהיה כל אינדיקציה מתי הגורם המפקח צופה בהם בחדר הבקרה. אם יסבור הגורם המפקח כי נעשה שימוש באמצעים פסולים במהלך החקירה, תהיה חובת דיווח מידית בנושא למבט"ן. מתווה זה היה מקובל הן על ראש השב"כ והן על היועץ המשפטי לממשלה.

4. מתווה הפיקוח עליו המליץ צוות צ'חנובר אומץ גם בהקשר של חקירות עבירות ביטחון של המשטרה המשולבות עם חקירות השב"כ, המתקיימות במתקני השב"כ. במסגרת הפיכת הוראת השעה שבסעיף 17 לחוק חקירת חשודים להוראה קבועה עיגנה הכנסת את מתווה הפיקוח בחוק. סעיף 17 קובע כיום כך: **"החובה לתעד חקירת חשוד בתיעוד חזותי או בתיעוד קולי לפי סעיפים 7 ו-11 לא תחול על חקירת חשוד בעבירות ביטחון, ואולם יבוצעו פיקוח ובקרה אקראיים על חקירות אלה, כפי שייקבע בנהלים פנימיים של משטרת ישראל, באישור השר לביטחון הפנים והיועץ המשפטי לממשלה, ובלבד שיתאפשר לגורם המפקח לערוך פיקוח ובקרה על כל החקירות המתנהלות, בכל עת, בלא התראה מראש ובלא ידיעת החוקרים, ויתנהל רישום על קיום הבדיקה"**. עוד קובע סעיף 17 כי מדי שנה ידווחו השר לביטחון פנים ושר המשפטים לוועדת החוקה על יישום הסעיף.

5. תיקון החוק הקובע את מתווה הפיקוח נכנס לתוקף ביום 22 ליוני 2017.

הקמת מערך מנגנון הפיקוח והבקרה

6. במהלך שנת 2017 נערך משרד המשפטים לתחילת ביצוע הבקרה והפיקוח על חקירות שירות הביטחון הכללי. תחילה, הותקנו מצלמות וידאו בכלל החדרים בהם מבצע שב"כ חקירות בעבירות ביטחון. צילום הוידאו מכל החדרים מועבר בשידור חי אל חדר בקרה הממוקם באחד ממתקני השב"כ. בחדר הבקרה הותקן מחשב ובו מסך המאפשר למפקחים לבחור את החדר שבו הם מבקשים לצפות באותה עת.

7. כן קיים משרד המשפטים הליך איתור וגיוס של מועמדים לתפקיד המפקחים, שבסופו החלה העסקתם של ■■■ אנשי מקצוע מתחום החקירות בשירותי ביטחון (לא בשב"כ), בעלי ידע והבנה טובים בשפה הערבית.

8. כמו כן, גובש נוהל עבודה של מנגנון הפיקוח והבקרה, שהוסכם על שב"כ ואושר על ידי היועץ המשפטי לממשלה. על פי הנוהל, המסדיר, בין היתר, את אופן בחירת וגיוס המפקחים, העסקתם ואופן הפיקוח שהם מבצעים, סוכם גם כי המפקחים יעבירו לח"מ דו"חות אודות זמני התצפיות, ובמקביל יעבירו אל מנהלת **מבט"ן** (היחידה לביור תלונות נחקרים) במשרד המשפטים דו"חות אודות חריגות שנמצאו במהלך התצפיות. חריגות אלה תטופלנה ותיבדקנה על ידי מבט"ן, האמונה על בירורם של אירועים חריגים או תלונות להתנהגות בלתי ראויה מצד גורמי שירות הביטחון הכללי במהלך החקירות הנערכות על ידם, ומתן המלצות בדבר האמצעים הראויים להינקט כתוצאה מביורורים אלה.

9. תחילת היישום של מנגנון הפיקוח התעכב בשל ראשוניות וייחודיות המתווה, שהצריכו מעורבות ואישור של גורמים רבים, ואשר לוו ב"חבלי לידה" טכנולוגיים שונים.

פעילות מנגנון הפיקוח והבקרה

10. בשנת 2018 החלו ■■■ המפקחים שנבחרו לבצע את הפיקוח והבקרה על חקירות הביטחון, על פי מסגרת השעות שאושרה בהסכם ההעסקה.

11. המפקחים מנצלים את שעות העבודה באופן אקראי, היינו, בזמנים לא קבועים ומשתנים,

ומגיעים אל חדר התצפיות ללא הודעה מוקדמת לשב"כ. התצפיות מתקיימות בכל ימות השבוע, בכל שעות היממה.

12. עובר לתחילת הפיקוח, וכן בתקופה בה פועל מנגנון הפיקוח והבקרה, בוצעו ביקורים של נציגי משרד המשפטים בחדר הבקרה. יצויין כי מתבצע מעקב שוטף אחר קיומן של תקלות טכניות ואחר הטיפול בהן.

13. ראוי לציון שיתוף הפעולה של שב"כ עם משרד המשפטים, הבא לידי ביטוי במענה מהיר לדיווחים על תקלות טכניות ובהתייחסות עניינית לכל פניה בנושא.

14. עד כה בוצעו על ידי מנגנון הפיקוח והבקרה תצפיות במשך מאות שעות חקירה.

ב ב ר כ ה

נוחי פוליטיס, עו"ד

מנהלת מחלקת חנינות